

Al (m) anya : "Tatlı Vatan"? Emekli Göçü ve Yerel Etkileri

Sezgi Durgun

Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Adres: Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü (İng), İstanbul
E-posta: sezgi2005@gmail.com

Geliş Tarihi: 21 Eylül 2018 ; Kabul Tarihi: 29 Aralık 2018

doi: 10.24876/senex.2018.12

Künye: Durgun, S., (2018). Al (m) anya : "Tatlı Vatan"?. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2, s. 59- 73.

Özet

Bu makale Avrupa'dan Türkiye'ye gelen ve emekli göçü olarak bilinen fenomene odaklanmıştır. Bu fenomene bağlı olarak, 2000'lerden itibaren hızla yükselen bir şekilde Türkiye'nin rivierası olarak bilinen güney sahillerine yerleşen bir "yerleşik yabancı" kitlesinden söz edilebilir. Bu tipte bir göç şekli Türkiye'de yerel, ulusal ve uluslararası düzlemde tartışmalar yaratmış, özellikle konu popüler söyleme "yabancıya toprak satışı" olarak yansımıştır. Bu makalede meseleye yerel düzlemde bakmak hedeflemiş ve saha çalışması teknikleri kullanılarak Alanya'daki Alman göçmenlere halkın verdiği tepkilere odaklanılmıştır. Özellikle "yabancı" kavramı ve algısı temel teorik tartışmanın zeminini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Yerleşik Yabancılar • Emekli Göçü • Alanya • Almanya • Yabancı Kavramı

Al (m) anya : "Sweet Home" ? Retirement Migration and Its Local Reception

Abstract

This article focuses on the phenomenon that is widely known as retirement migration that flows from Europe to Turkey. From the 2000's on, one can talk about a considerable number of "foreigners" who started to reside in the southern shores that is known as Turkish riviera. One can argue that retirement migration have created multilayered discussions on the local, national and international levels; specifically this discussion was paraphrased as "property sales to foreigners" in the popular discourse. This article targeted to view the issue from local perspective and endeavored to discuss the reaction of the locals to the German citizens who became the resident foreigners of Alanya. By using the field work technics this work investigates how the concept of "foreigner" or "stranger" is formed and reformed in this context.

Keywords:

Resident Foreigners • Retirement Migration • Alanya • Germany • The concept of Stranger

Türkiye’de ve dünyadaki “göç” literatürü göç alan ve veren ülkeler/bölgeler arasındaki farklara, itici ve çekici faktörlere odaklanan çalışmaların ve raporların ağırlıkta olduğu bir literatürdür. Avrupa merkezli çalışmalarda özellikle insan hareketliliğinin kaynağını ve döngülerini tespit ederek ileriye dönük tahminler yapma amacı öne çıkmaktadır. Modern devlet sisteminin rasyonelliğine göre kitle hareketliliğinin belirsiz karakterde olması bir potansiyel güvenlik sorunu olduğundan göç (üstü örtülü ya da açık şekillerde) genellikle “güvenlik ve demokrasi paradoksu” bağlamında ele alınır (Faist, 2006). Bunun yanında Avrupa merkezli söylemi eleştiren ve göç konusuna daha alternatif açılardan bakmaya gayret eden öncü çalışmalar vardır ve sayıları giderek artmaktadır (Lazaridis, G. & Wickens, E. 1999; Unat, 2002; Erder, 2006; İçduygu & Kirişçi, 2009; Castles & Miller, 2009). Göç literatüründe göze çarpan temel tartışma noktalarından biri; göç istikametinin refah düzeyi az olan ülkelere refah düzeyi daha yüksek olan ülkelere yönelmesi halinde insan hareketliliğinin bir güvenlik bağlamı içinde okunması, tersi olduğunda yani refah düzeyi yüksek olan ülkelere refah düzeyi az olan ülkelere göç edildiğinde ise bu fenomenin bir çeşit “turizm” bağlamında okunmasıdır.

Bu yazıda, yukarıda sözünü edilen klasik göç ve güvenlik bağlamından ayrılan ikinci tip göç tarzına odaklanılmaktadır. Alanya’ya emekli göçü ile gelip mülk alan, yerl(i)leşen, yani kısaca “kasabaya gelen yabancıların” yerleşik olanlar tarafından nasıl algılandıkları incelenmektedir. Popüler söyleme “yerleşik yabancılar” olarak yerleşen emekli göçmenlerin ulusal ve yerel düzlemde nasıl algılandığı karşılaştırılarak analiz edilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’de “yerleşik yabancı” olarak adlandırılan göçmen grubunun Türkiye’ye gelmesine yol açan emekli göçü’nün geçmişi 1960'lara dek uzanır. Emekli göçü esas olarak 1990'larda rakamsal olarak artan bir fenomene dönüşmüştür. Temel ortaya çıkış nedenleri: insan ömrünün uzaması,

belirli bir kesimde artan ekonomik refah, kolay ve ucuz ulaşım imkânları, Kuzey Avrupa’da Güney ülkelerine kıyasla alım gücü daha yüksek olan ve giderek artan yaşlı nüfusun hareketliliğidir (Williams ve Hall 2000; Gustafson, 2002).

Avrupa nüfusu giderek yaşlanmaktadır: 2016 yılındaki verilere göre 7,4 milyar kişiye ulaşan dünya nüfusunun %8,7’si 65 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır (TÜİK, 2017). Dünya Bankası’nın 1950’den 2060’a dek uzanan bir zaman diliminde yaptığı projeksiyonlara göre 2050 yılında 60 yaş grubunun dünya nüfusuna oranı %21 olacaktır (Chisik, Önder ve Qirjo 2016). Bu durumun iki noktaya işaret ettiği söylenebilir, bunlardan ilki şudur: Avrupa nüfusundaki yaşlanma, ekonominin canlanması ve göçmen ihtiyacı süreçleri doğru orantılı işlemektedir. Bu nedenle Avrupa’da ekonomilerin canlı tutulması için genel, tutarlı ve esnek bir göç politikasına ihtiyaç vardır. İkinci önemli nokta ise Avrupa’da göçmen karşıtı tavırlar söz konusu olduğunda başı çeken grubun yine 60 yaş üstü olmasıdır (Winkler, 2015). Burada paradoksal olan nokta, göçmen karşıtı tavırlarıyla öne çıkan yaşlı ve emekli kesimin aynı zamanda “emekli göçü” ya da “son durak göçü” olarak bilinen insan hareketliliğinin de baş aktörü olması ve Akdeniz ülkelerine yönelmesidir. Bu yönelim birçok sebeple açıklanabilir (Girgin ve Kuru, 2017):

- 1950’li yıllardan sonra refah seviyesinin artışı,
- Sağlık sektöründeki gelişmeler,
- Yaşam süresinin uzaması,
- 20. yüzyılın ortalarından itibaren büyük şehirlerin yoğunluğundan uzak huzurlu bir yaşam sürmek isteyen emeklilerin Akdeniz’in iklim koşullarından istifade etmek için Avrupa ülkelerinden Akdeniz’e kıyısı olan ülkelere yönelmesi.

Ama yine de yukarıda belirtilen sebeplerin söz konusu paradoksu çözmeye yeterli olup olamayacağı ancak yapılacak kapsamlı

araştırmalar sayesinde açığa çıkabilir.

Biz bu yazıda amacımızı ve kapsamımızı sınırlayıp emekli göçüne ve bunun yerel ölçekte yarattığı etkilere odaklandık. Genel tanımlardan yola çıktık. Emekli göçü; klasik göç yollarının Doğu'dan Batı'ya veya Güney'den Kuzey'e, fakir ülkeden zengin ülkeye doğru uzanan sosyo-ekonomik ve siyasi öğelerle koşullandığı bir dünyada kelimenin klasik anlamıyla göç olarak algılanmamıştır. Emekli göçü bir insan hareketliliğidir fakat yaşam tarzı itibarıyla keyfi, iradi ve hatta turizmle tetiklenen bir hareketlilik olarak tanımlanmıştır (Hines, 2001; Castles & Miller, 1998). Oysa giderek artan sayıda emekli göçü alan Türkiye'de emekli göçü sadece turizmle tetiklenen bir aktivite olarak değil aynı zamanda yukarıda değindiğimiz bağlamda ulusal güvenlik uzantısı olan bir mesele gibi algılanmıştır. Bu konunun detaylarına ileriki paragraflarda değineceğiz, öncelikle Türkiye'ye emekli göçünün gelişimine kısaca yer verelim.

Türkiye 1990'larda popüler bir hedef olmadan önce emekli göçünün merkezleri İspanya, İtalya, Fransa ve Yunanistan'dı. 1990'lardan sonra Türkiye dünyaca ünlü bir emekli göçü destinasyonu olmuştur. 2000'lerde özellikle Alanya, Didim gibi ilçelerin bulunduğu Ege ve Güney sahilleri çok popüler haline gelmiştir (Unutulmaz, 2008; Balkır ve Kırkulak, 2007; Südaş, 2005; Görür & Erdoğanaras, 2006). Örneğin Alanya Belediyesi'nin 2008 yılındaki resmi verilerine göre beldede 10.000 kadar "yerleşik yabancı" vardır. Bu rakam TÜİK verilerine göre 2017 yılında 14.149'a çıkmıştır. Belediye bu grubu "yeni Alanyalılar" olarak algılamış; yaşadıkları problemleri, dileklerini ve isteklerini tartışabilecekleri gayri resmi bir "yabancılar meclisi" kurmuştur. Ulusal düzlemde ise bu konu daha çok "tehlike arz eden" bir mesele olarak tartışılmıştır. Alanya'daki yerel halkın "yabancı" algısına geçmeden önce emekli göçünün ulusal düzleme "yabancıya toprak satışı" olarak yansımalarına ve konunun güvenlik merkezli ele alınmasının olası nedenlerine bakalım.

Ulusal Düzlemde Tepkiler: "Ekonomik Akıl" ile "Kartografik Endişe"¹ nin Arasında

Emekli göçü Türkiye'nin gündemine "yabancılar toprak satışı" bağlamında yerleşmiş ve kısa sürede siyasal bir tartışmaya dönüşmüştür. Uluslararası ölçekte bakıldığında yabancı uyruklu kişilerin taşınmaz mülk edinmesindeki limitlerin boyut ve derecesi; "gelişmekte olan" ülkelerde, "gelişmiş" ülkelere göre çok daha farklıdır. Dünya Bankası'nın araştırmalarına bakıldığında gelişmiş ülkeler dışındaki ülkelerde, taşınmaz ediniminin politik açıdan en duyarlı konu olarak algılandığı ve bu bağlamda özellikle tarımsal alanlarda olmak üzere yabancı uyruklu kişilerin taşınmaz edinimiyle ilgili kısıtlamaların yaygın olduğu görülmektedir (Chisik, Önder & Qirjo, 2016). Türkiye'de 19 Temmuz 2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan; Tapu Kanunu ve Köy Kanunu'nda değişiklik öngören yasa ile tüzel ve gerçek kişilere taşınmaz mal edilme hakkı tanınmıştır. Bu tarihten itibaren mecliste, sokakta ve medyada "yabancıya toprak satışı" tartışması baş göstermiştir.² Bu tartışmayı 2006 yılında Rahşan Ecevit başlatmıştır. Rahşan Ecevit'e göre Türkiye tapuyla işgal edilmişti, Ecevit'e göre "Yabancılar arazi satışıyla Türkiye'yi içeriden ele geçirmektedir ve ellerinde bir işgal haritası vardır"; Ecevit'in sözleriyle: "Bütün Trakya'yı Yunanlılar aldı. Hatay elden gitti. GAP topraklarını Yahudiler kapattı. Ani Harabelerinin etrafını İngiliz şirketleri ele geçirdi"³.

Konuya dair hukuki zemine bakıldığında yabancıların mülk edinebilecekleri toprak miktarının 2,5 hektarı geçemeyeceği, bu miktarın Bakanlar Kurulu izniyle 30 hektara kadar çıkarılabileceğini görüyoruz. Türkiye'de yabancıların mülkiyetindeki araziler 5 milyon hektar olarak kayıtlara geçmiştir. Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'nün yabancıların taşınmaz edinme kayıtlarına göre (2010) Türkiye'de 2002–2010 arasında toplam 85 bin 676 yabancı, konut ve arsa satın almıştır. İstanbul'da ise 9 bin 778 yabancıların gayrimenkulü vardır.⁴

Aslında hukuki terimlerle konuşacak olursak yabancılara toprak satışı olarak görülen bu fenomene örnek oluşturan birçok vakada külliye toprak/arazi satışı değil, bir mülkiyet hakkı devri söz konusudur. Bu durum ülkemizde birçok kişi ve kurum tarafından endişeyle karşılanmış ve medya da endişenin kabarmasına yönelik yayınlara yer vermiştir. Kısacası yabancılara yerleşik hale geçmesi bir korku nedenine dönüşmektedir. Bunun birçok haklı veya haksız sebebi olabilir ve bu sebepleri detaylıca tartışmak bu yazıyı aşan ve hukuk sosyolojisinin alanına giren geniş bir konudur. Ama şu nokta üzerine düşünmek gerekir ki bu korkuyu canlı tutan en önemli tarihsel neden Türkiye’de toprağa dair rasyonel ve tarihsel bir yaklaşımın gelişmemesidir. Rasyonel yaklaşımdan kast edilen ülke kaynaklarının ve bayındırlık işlerinin, sosyal ve adaletli paylaşım üzerinden değer haline gelmesidir. Türkiye’de coğrafi olarak “bölünme korkusu, sürgünler, zorunlu göç” gibi sosyo-politik dinamikler toprak ve insan arasındaki tarihsel bağı zedelemiştir (Durgun, 2011). Bunun yanında ülke topraklarının tapu ve kadastro ve coğrafi bilgi sisteminin inşası halen devam ettiği için işin mülkiyet boyutu da karmaşılaşmıştır.

İkinci önemli nokta ise özellikle 2003’ten itibaren mülkiyet hukuku ve Köy Kanunu ile ilgili düzenlemelerin “yabancı” kavramı üzerinden tartışılmasıdır. Bu durum problemlere ve olgulara eleştirel bakmak (örneğin 2002’den beri izlenen ekonomi-politiği, yani üretime dayanmayan ama sıcak paraya yaslanan “büyüme modelini” tartışmak ya da yerel ekonomilerin kendi dinamiklerine bakmak vb.) yerine ulusal bilinci “yabancı korkusu” ile titreştirmeyi ve komplo teorisi üretmeyi teşvik etmektedir.

Popüler söylemde (medya, siyasal parti demeçleri ve yayınlar) bu konunun iki cepheden tartışıldığını görüyoruz: İnşa döneminden beri “kartografik endişe” ile beslenen savunmacı kolektif bilinç, refleks olarak ilk şu soruları soruyor:

“Yabancıların mülk edinmesi, ülkenin güvenliğini tehdit eden bir gizli işgal yöntemi mi?”

“Acaba ülke üzerinde ne oyunlar oynanıyor?”

Türkiye’de alışageldiğimiz komplo teorileriyle beslenen bu varsayımların karşı cephesinde ise meseleye sadece ekonomik akıl tarafından bakan varsayımlar vardır. Karşı tezi savunanlar yabancıların taşınmaz edinmesini cari açığa sürülecek bir merhem olarak göstermektedirler ve yabancıların mülk edinmesinin hem bölgeyi hem ülkeyi kalkındıracağını, bunun Avrupa Birliği’ne eklenmek için kaçırılmayacak bir fırsat olduğunu savunmaktadırlar.

Emekli göçü konusunda Türkiye’deki popüler söylemde model olarak yoğun emekli göçü destinasyonlarından biri olan İspanya gösterilmektedir. İspanya’nın son 20 yılda yerleşik yabancılara mülk satışından 800 milyar doların üstünde gelir elde ettiği bildiriliyor. Hatta “nasıl bazı ülkelere vize uygulanmıyorsa, emlak sektöründe de sınırlar kaldırılmalı” diyenler vardır⁵. Bu yaklaşımlara göre gayrimenkulle giren sermayenin borsa ve faize gelen sıcak para gibi Türkiye’den hızla çıkma riski de bulunmamaktadır. Dolayısıyla satılan toprakların oranının belli bir seviyeyi geçmemesi koşuluyla yabancılara arsa ve taşınmaz satışının ekonomiye büyük katkı sağlayacağı umulmaktadır⁶.

Özetle, giderek büyüyen tartışma iki odak üzerinden siyasallaşmaktadır: Ulusal güvenlik ve küresel emlak pazarı. Oysa iç politikanın kendi gerilim hatlarında kaynayıp giden bu meseleye dair unutulmuş önemli bir sosyolojik boyut vardır: Emekli Göçü. “Emekli göçü nedir? Kimler neden hangi amaçla gelir? Bu hareketliliğinin uzun ve kısa vadede yerel ekonomik-sosyolojik-kültürel düzlemde yaratacağı etkiler nelerdir?” gibi sorular şimdiye dek ne yazık ki “ekonomik akıl” ve “kartografik endişe” arasında sıkışıp kalmıştır. Türkiye’de yabancıların mülk edinmesi süreci rasyonel bir zeminde tartışılmamaktadır.

"Yabancılar kimler? Neden Türkiye'ye yöneliyorlar? Nasıl karşılanıyorlar? Yerel ölçekte nasıl bir etki-tepki yaratıyorlar? Yerel-Bölgesel ekonomiler hangi olası etkiler, tepkiler, olgular ve vizyon üzerinden gelecek planlarını yapmalıdır?" gibi sorular askıya alınmıştır. Bu nedenle medyada emekli göçü ile gelenlerin çoğunlukta olduğu "yabancıların" mülk alımı ile ilgili işgal haritaları ve abartılı istatistikler yayımlanmış, komplo teorilerine bolca yer verilmiştir⁷. Bu istatistiklerin birçoğunda Alanya ve Antalya bölgesi özellikle öne çıkmış, en çok mülk edinen grup olarak da Alman ve İngiliz vatandaşlarına işaret edilmiştir.

Yerleşik Yabancı Algıları: Müşteri, Turist, Efendi, İçimizdeki Düşman...

Araştırmamız yukarıda özetlemeye çalıştığımız siyasal bağlam üzerinden Alanya'ya yerleşen Alman vatandaşlarının yerel ölçekte nasıl karşılandığını incelemektedir. Temel varsayımımız ulusal düzeyde bir güvenlik meselesi haline gelen emekli göçünün yerel ölçekte daha farklı algılanmış olabileceği üzerine kuruldu. Dolayısıyla araştırmamızda yerel ölçekte konunun daha pragmatik ve ekonomik kazanç yönünden ele alınacağı ve ulusal güvenlik temasından bir sapma olacağı varsayıldı. Ulusal düzlemdeki temel tartışma şöyle özetlenebilir:

- Hukuki: Yapılan değişiklik doğru mu? Yararları ve zararları nelerdir?
- Sosyal: "Yerleşik yabancılar" toplum düzenini bozar mı?

Siyasal: AB tartışmasına karşı Sevr sendromu: Emekli göçü "ekonomik akıl" ile yaklaşılması gereken bir fırsat mı? "Yerleşik yabancılar" Avrupa Birliği elçileri mi?

Yerel düzlemde ise emekli göçü fenomenine dair kültürel, ekonomik ve sosyolojik etki-tepki ilişkilerine dair daha çok veriye ve araştırmaya gereksinim vardır. Bu yazıya kaynaklık eden araştırmamızın temel çıkış noktaları şunlardır:

- Alanya'da "yabancı" algısı nasıldır? Bu algıda Almanlara dair bir farklılık var mıdır?
- Ulusal güvenlik düzleminden farklı mıdır?
- Farklı meslek grupları yerleşik yabancıları nasıl görmektedir?
- Ekonomik anlamda yabancıların varlığından kazanç sağlayan sektörler daha olumlu mu yaklaşmaktadır?

Daha önce yapılan çalışmalar genellikle buraya yerleşen Alman vatandaşlarının profilini çıkarmaya dönüktür (Dayıoğlu, 2008). Bu çalışmalardan edindiğimiz bilgilere göre emekli Alman göçmenler diğer ülke vatandaşlarına, Avrupa ve Akdeniz ülkelerinin vatandaşlarına, göre daha uzun süre ikamet etmektedirler. Ayrıca kendi ülke insanlarıyla yaşamak isteyen yerleşik yabancıların büyük çoğunluğunu Alman vatandaşları oluşturmaktadır (Balkır & Kırkulak, 2008: 24-25). Bu nokta, Alanya'daki Alman gruba odaklanmak için iyi bir sebep oluşturmaktadır. Türkiye'de yaşayan Almanlara ilişkin yine güncel yayınlardan Zeki Uslu ve Sonja Galler'in *Kommen & Bleiben* (2010) adlı, röportajlardan oluşan çalışması dikkate değerdir. Yazarlar sadece İstanbul ya da Antalya değil Ankara, Diyarbakır, Bodrum, Batman gibi farklı şehirlerde yaşayan ve pek çok farklı meslek grubundan Almanla röportaj yaparak zengin bir portre sunmaktadırlar. Uslu ve Galler'in çalışması Alanya'nın fırından kasabına ve lokantalarına hatta özel Alman mezarlığına dek bazı Almanlara *Türkisches Mallorca'yı* hatırlattığının altını çizmektedir (Galler & Uslu, 2010: 26). Dayıoğlu'nun (2012) Alanya çalışmasına göre genelde emeklilik sonrası yerleşilen Alanya'da 40 kişiden 35'i 60 yaş üstüdür. Görüşmeye katılanların yarısına yakını 8 yıldır diğer yarısı da 10 yıldan fazla bir süredir Türkiye'de ikamet etmektedir.

Bizim çalışmamız ise buradaki yerleşik yabancı Almanların yerleşik halk tarafından nasıl algılandığına odaklı mikro bir araştırmadır.

Araştırma niteliksel bir araştırmadır ve yorumsamacı yaklaşımı benimsemiştir. "Yabancılar" a yerel aktörlerin gözünden bakarak onların anlam dünyası çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde saha çalışmamıza dair bazı bulgular paylaşılacak ve sonraki bölümde analiz edilmeye çalışılacaktır. Yapılan saha çalışması 3 aylık bir zamana yayılmış yaklaşık 38 kişi ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Alanya'daki yerel tepkilere dair gözlemler ve mülakatlar bazı temel soruların ışığında ortaya çıkmıştır: Ulusal düzlemde ve küresel düzlemde ekonomik ve siyasal yönleriyle tartışılan "yerleşik yabancılar" yaşadıkları yerin halkı tarafından nasıl karşılanıyor? Alanyalılar yeni Alman komşularına nasıl bakıyor? Araştırmanın ana varsayımı yerleşik yabancıların yaşadıkları yerde olumlu algılanacağı yönünde kurgulanmıştır. Alanya'nın 1960'lardan bu yana turizm geçmişi olması, uzun süren yaz sezonu yüzünden yerel ortamın kozmopolit yaşam tarzlarına alışkın olması, yerleşik yabancıların yerel ekonomiye getirecekleri katkı gibi faktörler bu varsayımı güçlendirecek yöndedir. Mülakat için seçilen kişilerin profili belirlenirken özellikle farklı mesleklerden, gelir gruplarından, sınıftan ve cinsiyetten kişiler (Turizm işletmecileri, esnaf, emlakçılar, belediye yetkilileri, Türk-Alman dostluk dernekleri, ev hanımları, siyasal parti temsilcileri, işadamları) olmasına özen gösterilmiştir. Yapılan mülakatlar sonucu karşımıza farklı ve nüanslı yabancı imgeleri çıkmıştır.

Kısaca görüşme yaptığımız grubu tanıtan bir kategorileştirme yapacak olursak 4 temel kategori sayabiliriz:

Grup A: (8 görüşme- 3 kadın, 5 erkek)

Alanyalılar ve Almanlar arasındaki aracı mekanizmalar: Dernekler- Hür-Türk, Türk Alman Dostluk Derneği- Belediye -Merkez, Belde ve Köyler-, İş ve Ticaret Sektörü: ALTSO -Alanya Ticaret ve Sanayi Odası- Alanya Turizm ofisi, Resmi evrak konusunda hizmet veren danışmanlık

ofisleri

Grup B: (15 görüşme- 4 kadın, 11 erkek)

Ticaret dünyasından yerel aktörler: Emlak ve İnşaat sektörü, Otel ve Restoran İşletmecileri, Esnaf, Taksi Şoförleri, Hizmet Sektörü, Siyasal Parti ve Dernek Temsilcileri

Grup C: (10 görüşme- 2 kadın 4 erkek)

İlçe sakinleri: Emekliler, Öğretmen, Doktor, Avukat, Ev Hanımı, Ev - Bahçe & Dekorasyon- Temizlik Çalışanları

Grup D: (5 görüşme- 3 erkek 2 kadın)

Yerleşik Yabancılar: Hür Türk ve Türk-Alman Dostluk Derneği üyeleri

Emekli Alman göçmenler ve "yerleşik yabancılar" ile ilgili fikirlerin gruplanışına baktığımızda aşağıdaki kombinasyonları görürüz. Bu kombinasyonları aşağıda örnekler ve ifade kesitleriyle temsil etmeye çalıştım.

Görüşmecilerin İfadelerinden Kesitler :

Grup A ve B:

Almanlar Alanya'da sadece ev almıyor aynı zamanda Alanya'da kaliteli yaşam arıyor.

"Yerleşik Almanlar şeker gibi insanlar. Burada hava temiz, yaşam açık havada geçiyor, yiyecekler ve sağlık hizmetleri onların bütçesine göre çok ucuz. Kaliteyi ucuza alıyorlar elbette burayı tercih edecekler."

"Hayvanlara barınak yaptırıyorlar, çöpleri ayrıştırıyorlar, Noel'de sıcak şarap yapıyorlar, elektrik su faturalaları, dolmuş tarifeleri yabancı dilde yazılıyor, mahallenin gençleri de özenip yabancı dil öğreniyorlar, yani aslında yabancılar buraya değişik bir hava katıyorlar."

"Alanya kozmopolit bir yer oldu, yabancılar sayesinde dünya kenti haline geldi, burası

medeniyetlerin uyumunu ve ortak yaşamını simgeliyor. Almanların çoğu öldükten sonra da buraya gömülmek istiyorlar”.

Grup B ve C:

Almanların ve Yabancıların gelişyle Alanya'ya para medeniyetten önce geldi.

“Yabancıların gelişyle her şey değişti, aile düzeni ve ahlak etkilendi, zamanında verimsiz arazi diye kız çocuklarına bırakılan sahil arsaları değerlendirildi, damatlar emlak zengini oldu, parayı görünce ailesini unutanlar oldu, boşanmalar arttı, yabancı hayata özenme oldu ama sadece parayla medeniyet olmuyor.”

“Almanlar buraya gelince çevreden ve Güneydoğu'dan buraya göçenler de arttı, hırsızlık, tecavüz, yolsuzluk arttı, işsizler buralara akın etti, yabancı kadınlarla evlenip köşeyi dönmek isteyen sahtekârlar türedi, huzur bozuldu.”

“Kendi evimizde Gastarbeiter (misafir işçi) olmak istemiyoruz.”

“Yabancılara kapıları açalım ama sonuna kadar değil.”

“Deniz daha çok kirlendi, nüfus arttı, toprağımız yabancılara satıldı. Almanlar bir kelime Türkçe konuşmuyor. Türk yemeği yemiyor. Türk ürünleri tüketmiyor. Türk yaşamına uyumlu davranmıyor. Kendi piyasalarını yarattılar, bu işten daha çok yabancı yatırımcı kazandı biz değil. Kendi dükkânlarını açıp kendi dillerini konuşarak yaşıyorlar. Ne yazık ki Alanyalılar Almanlara uymak zorunda kaldı, onlar uyum sağlamaya çalışmadı.”

Görüşmelerde yerel ekonomik aktörlerin büyük çoğunluğu yabancıları bir fırsat olarak görse de onlarla kültürel alışveriş içinde olmak ya da komşu olmak istemediklerini ifade ettiler. Bu durumda yabancıların kendilerine ait bölgeler oluşturması söz konusu olacaktır ki Alman vatandaşlar bunu tercih etmektedir. Ama bu tür siteler rezidans şeklinde kurulduğunda ise bu sefer “Almanların”

o bölgeyi “kurtarılmış bölge” ilan ettikleri, “Türkleri kendi topraklarına sokmayacakları” gibi düşünceler ortaya çıkmaktadır. Altyapı yetersizliği ve çarpık yapılaşmanın emekli göçü ile başladığı düşünülmektedir. Bu bağlamda yerel düzlem de dikkat çeken uygulamalar şöyle gruplandırılabilir:

- Yerel düzlemde hukuk tartışmasının üzerinden atlayan bir uygulama: “Hülle Satışı” , yani tapuda gayrimenkulü Türk vatandaşı üzerinde göstermek; söz konusu satış şekli hakkında herhangi bir veri söz konusu olmadığı için in cognito bir durum arz etmektedir.

- Mülk alan yabancıların düşük miktarda vergi beyanında bulunmaya teşvik edilmesi.

- Mülkü kullanmadıkları dönemlerde, inşaat şirketlerinin yabancı müşterilere kira garantisi vermesi.

- Belde belediyelerinin özel meclis kararı ile imar planını kanun esasları dışına çıkararak kıyılara çok katlı binalar yapımına izin çıkarması.

Yaptığımız görüşmelerde yabancıların algılanması ve adlandırılması söz konusu olduğunda dikkat çeken ana noktalardan ilki yerleşik yabancı kavramına ilişkin. “Yerleşik Yabancı” kavramının (genelde üst yapılar yani belediye ve araştırmacılar tarafından kullanılan kitabî bir terim) yerel gündelik kullanımda bir popülerliği yoktur. Mülk sahibi yabancılar yerleşik yabancı ya da göçmen olarak değil, uzun dönem kalıcı olan turistler gibi algılanıyor. Durum böyle olunca gündelik yaşamın “turistlere göre düzenlemesi” tepkilere neden oluyor. Örneğin Ramazan davulunun yasaklanması, gayrimüslim mezarlıkların açılması, emekli yaş grubuna hitabeden sektörlerin çoğalması (özel sağlık hizmetleri, ev ve bahçe hizmetleri, hayvan barınaklarının açılması, kamusal alandaki tabela ve işaretlerin Almanca ve İngilizce olması vb.)

Mülk sahibi olup Alanya'ya yerleşen emekli göçmenler ise bu değişimden memnun olmakla

beraber kendi açılarından gördükleri eksikleri dile getirmekteler ve dolayısıyla araştırmamızda Grup D'yi oluşturan kesimden gelen tepkileri de şöyle sıralamak mümkündür:

- “Turist muamelesi görmek”: Ören yerlerinde düzenlenen etkinliklere katılırken (örn. Aspendos) kendilerinden “turist” ücreti alınması.
- Gümrük mevzuatı nedeniyle mobilya gibi ev eşyalarının depolarda bekletilmesi ve depo ücreti talep edilmesi.
- Devlet hastanelerinde muayene olmak için Alanya değil Antalya’dan onay verilmesi
- Noterde bir arsa ya da evin birden fazla kişiye satılması veya işlem takibi için vekalet verilen kişilerin malları üstlerine geçirmesi.
- Olta ile balık avlamak için ruhsatın Alanya’dan değil Antalya’dan verilmesi.

Alanya'daki emekli göçü ile ilgili popüler söylemden görebildiğimiz kadarıyla yerleşik yabancı algısı ulusal ve küresel söylemle yer yer örtüşse de daha çelişik ve dinamikdir. Yabancıya dair ulusal düzlemde de karşımıza çıkan pragmatik yaklaşım burada da etkindir.

Pragmatik yaklaşıma göre yabancılar yerel ekonominin yeni müşterileridir ve bir görüşmecinin deyimi ile “şeker gibi insanlardır”. Bu algıda müşteri imgesi yer yer turist imgesi ile örtüşmektedir, çünkü “önemli olan yabancıları memnun etmek, para kazanmak ve Türk kültürünün güzel ve hoşgörülü yüzünü” göstermektir. Pragmatik algıya göre “yabancıların Alanya'ya uyum sağlamalarından çok Alanya'nın onlara uyum sağlaması” gerekmektedir. Başka bir deyişle, gündelik yaşamın Batılı normlara uyumlanması daha makbul ve medeni bir girişim olarak görülmektedir. Belediye içinde kurulan Yabancılar Meclisi'nin talepleri ve etkinlikleri gelecekteki Alanya'nın sunacağı daha yüksek yaşam kalitesinin standartları

olarak algılanmaktadır. Alanyalı işadamlarının, inşaat ve emlak sektörü temsilcilerinin gözünde “yabancılar sadece ev değil iyi bir yaşam beklentisi satın almaktadırlar”. Özetle, ekonomik açıdan direkt faydalanan kesim yani yerel ekonomiye yön veren aktörler olan işadamları, emlakçılar, inşaat şirketleri ve yan sektörlerinde hizmet verenler yerleşik yabancıların varlığı ile ilgili olumlu bir tablo çizmektedir. Emekli göçü ekonomik beklentinin yanında Alanya'nın sosyo-kültürel dönüşümü için de bir itici güç olarak görülmektedir. Belediye, Yabancılar Meclisi, Türk-Alman dostluk dernekleri temsilcilerinin büyük çoğunluğu olumlu yaklaşım taşımanın yanında bu yaklaşımın artması için de çaba göstermekte ve aracılık etmektedirler. Bu grupta özellikle “Alanya'yı bir çekim merkezi haline getirmek”, “kaliteli yaşam beklentisi satmak”, “yabancıları memnun etmek”, “insanların medeniyet öğrenmesi” gibi ifadeler mülakatlarda en çok tekrar eden tabirler olarak dikkat çekmektedir. Bu ifadelerin taşıdığı anlam dünyası bir alt metin olarak hizmet veren ile müşteri-turist (hizmet alan) kavramını pekiştirmektedir. Hizmet verenlerin gözünde yerleşik yabancı, “Batılı” olması itibarıyla yüksek yaşam standardına uygun beklentileri olan, kaliteli hizmet ile memnun edilmesi gereken bir müşteri imgesi ile örtüşmektedir.

Göç literatüründe çok rastlanan entegrasyon kavramı burada çok farklı bir düzleme oturur. Klasik anlamda entegrasyon göç eden kişinin geldiği yere uyum sağlama sürecine işaret ederken, burada emekli göçmenlerin adet, ihtiyaç ve geleneklerine göre bir ortamın hazırlanması söz konusu oluyor. Duruma olumlu bakanların bir çoğu bunu “karşılıklı entegrasyon” olarak adlandırmayı tercih ediyor. Bu bağlamda birçok öge entegrasyonu kolaylaştıran elementler olarak görülüyor:

- Ramazan davulunun yasaklanması,
- Kilise açılması,

- Noel kutlamalarının kamusal alanda organize edilmesi,
- Kurban ve Ramazan bayramlarında yabancıların bayramlaşmaya davet edilmesi,
- Hristiyan mezarlıkları oluşturulması,
- Yaşlıların bakımı ve sağlık kontrolleri için yabancı dilde konuşulan hastaneler ve kliniklerin açılması,
- Hayvan barınaklarının arttırılması,
- Elektrik ve su faturalarının iki ya da çok dilli olması

Özellikle belediye nezdinde kolaylık göstermenin daha çok yabancıların Alanya'ya yerleşmesine vesile olacağına, bu sayede yerel ekonominin direktolarak küresel ekonomiye ekleneneceğine dair yoğun bir beklentinin oluştuğu görülüyor.

Fakat bu olumlu tabloyu bozan olaylar da vuku bulmaktadır: Örneğin bölgede yerleşik yabancılar kötü deneyimler yani dolandırma, sahtecilik, gasp, tecavüz gibi olaylar yaşamaktadır. Bu tip olaylar Alanyalılar tarafından genelde bölgeye dışardan (özellikle Mersin) geçici-mevsimlik iş beklentisi ile gelen "Güneydoğululara" atfedilmektedir ve bu bağlamda emekli göçünün tetiklediği iç göç bir sorun olarak algılanmaktadır. Yaptığımız mülakatlarda "Alanya'da yabancı korkusu yok, esas onlar bizden korkuyor" diye düşünen görüşmeciler, sahil turizmini ve kültürünü bilmeyen "Güneydoğuluların yabancıları korkuttuğu yargısını taşımaktadır. Bunların yanında saha araştırmamız süresince yaptığımız derinlemesine mülakatlarda özellikle medeniyet ve para ilişkisi Alanya'da yabancıların mülk edinmesi konusunda en çok gündeme getirilen ilişki olarak öne çıkmaktadır. Konuştuğumuz kişiler bu durumu, toprak sahibi köylülerin tarım ya da kıyı arazilerini inşaat ve emlak şirketlerine satarak "aniden zenginleşip sınıf atlamalarıyla" ilişkilendirmektedirler.

Mülakatlarda karşımıza çıkan söylemdeki "medeniyet eksikliği", "parayı görgüsüzce ve ahlaksızca tüketme" vurgusu Alanya'da yeni ve "eğitimsiz zenginlerin yozlaştırdığı bir eğlence kültürüne" işaret etmektedir. Bu söylem ahlakçı bir anlayış ile desteklenmektedir: "Aile düzeninin bozulması", "geleneksel değerlerin yitirilmesi" gibi süreçlere dikkat çekilmektedir. Söz konusu endişe, saha çalışmamız boyunca duyduğumuz "Alanya'ya medeniyetten önce para geldi" cümlesiyle özetlenmektedir. Yerleşik yabancılar dair olumsuz söylemin uçlara taşındığı noktalarda "yabancıların Türkleri sevmedikleri, niyetlerinin ülkenin nimetlerinden faydalanmak olduğu ve yerel halkı küçük gördükleri" ifade edilmektedir. Burada karşımıza çıkan yabancı algısında efendi-hükmedici yön ağır basmaktadır.

Özellikle Almanya'ya işçi göçü ile gitmiş ve Alanya'ya dönüş yapmış olanlarla yapılan mülakatlar araştırmamıza ilginç detaylar ve benzetmeler katmıştır. Örneğin bu kişiler Avrupa'daki kendi göç deneyimlerine atıf yaparak, emekli göçü ile Alanya'daki yerleşik yabancıları eleştirmektedirler. Yabancıları "Avrupa'daki terbiyeyi burada göstermedikleri için" kınamaktadır ve yerleşik yabancıları "orta sınıf ve orta sınıfın altında kalan Avrupalılar" olarak tanımlamaktadırlar. Bu yoruma göre "alt sınıf Avrupalılar kendi ülkelerinde yaşayamayacakları lüks hayatı Alanya'da yaşamaktadır", çünkü Türkiye ekonomisinin dinamiklerine oranlandığında "üst sınıfa atlamış gibi" görünmektedir.

Bundan sonraki bölümde görüşmelerimizde karşımıza çıkan yabancı imgelerini yakından inceleyeceğiz. Bu yaklaşımları 4 ayrı imge ve tip üzerinden düşündük. Söz konusu tiplerin Weberci anlamda kullandığımız kalıplar olduğunu ekleyelim. Yani bu kalıplar birebir gerçeklik ile örtüşmemekte ama yabancı imgesini anlamamız için bize kılavuzluk etmektedir. Weberci ekolün de savunduğu gibi ideal tip tek, saf ve yalın şekilde olgularda bulunmaz hatta bizim ele

aldığımız örnekte yabancı algısı örtüşen, çatışan, çelişen kalıplara girmektedir:

- a) Müşteri olarak yabancı
- b) Efendi olarak yabancı
- c) İçimizdeki düşman olarak yabancı
- d) Turist olarak yabancı

Araştırmamızda yerleşik yabancıların ekonomik ve sınıfsal statüleri hakkında güvenilir ve bütünsel istatistiksel veri henüz oluşmadığı için bir genelleme yapamamaktayız. Ama yine de Türkiye'ye gelen yerleşik yabancıların diğer ülkelere (İspanya, İtalya ve Yunanistan) gidenlere göre daha alt bir ekonomik sınıftan geldiğini tahmin etmemize neden olan bazı ipuçlarına sahibiz. Yapılan mikro analizler ve elde edilen veriler emekli göçü için Türkiye'nin tercih edilmesinin sebebini ucuzluğu ve Avrupa Birliği ülkesi olmamasına bağlamaktadır. Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olduğunda fiyatların artacağı ve Türkiye'nin çekiciliğini yitireceğini düşünen yerleşik yabancılar da mevcuttur (Unutulmaz, 2006 ve 2008; Balkir & Kirkulak, 2007; Südaş, 2005; Bahar, 2006; Görer & Erdoğanaras et al., 2006). Efendi olarak yabancı imgesini destekleyen bazı ipuçları da yabancıların Türkçe öğrenmeyerek ve yerel halkla yabancı dilde iletişim kurarak Alanyalıları kendi standartlarına uyum sağlamak zorunda bırakmalarıdır. Örneğin "yerleşik yabancılar Türk yemeği yemeden, yerel ürünler tüketmeden, etkileşime girmeden, sürekli pazarlık yaparak, rezidans tipi konutlarda oturarak kendi lüks gettolarını yaratmaktadırlar, hatta içlerinde kendi iş sektörlerini ve emlak şirketlerini kuranlar vardır ve bu durum yerel girişimcilerin önünü kesmektedir"¹⁰. Bu durumu kaygı verici bulanlardan bazıları kendi evimizde "Gastarbeiter" olmak istemiyoruz ifadesiyle kaygılarını özetlemişlerdir¹¹. Yerel halk içinde yerleşik yabancılar ile en az teması olan ve Avrupa deneyimi olmayan gruba göre ise "durum kaygı verici olmanın ötesindedir"¹². Yabancıları

içimizdeki düşman olarak algılayan bu yaklaşıma göre yabancıların bir kısmı "Avrupa Birliği tarafından buraya gizli ajan olarak yollanmıştır". Rezidans ve yazlık site benzeri konutlarda toplu bir şekilde yaşayarak önce "kurtarılmış bölgeler yaratacak sonra da Türk toprağına kendi bayraklarını dikeceklerdir". Bu yaklaşıma göre emekli göçü "bir milli güvenlik meselesidir", bu yaklaşımı benimseyenler özellikle "Filistin'in İsrail tarafından başlatılan topraksızlaştırma sürecini yaşadığını Türkiye'nin de bundan ders alması gerektiğini" vurgulamaktadır¹³. Bu endişe ve kaygıları daha da uç noktalara taşıyanlara göre "Avrupa Birliği Türkiye'de Ermeniler, Rumlar ve Kürtlerden sonra yeni azınlıklar yaratma" peşindedir.

Teorik Değerlendirme Çerçevesi ve Analiz

20. yüzyıla damgasını vuran sosyolog ve felsefeci Georg Simmel'e (1908) göre sosyallik, ister zihinsel ister fiziksel olsun, kaçınılmaz olarak mekânsaldır. Her ilişki ağı bir sınıra işaret eder; sınır ise içerisini ve dışarısını, yabancıyı ve yerliyi ayırır. Simmel bu sebeple "toplum" kavramını tarif ederken toplumsal tipleri (yoksul, yabancı vb.) ve ilişki biçimlerini (çatışma, tahakküm, ticaret vb.) kapı ve köprü metaforları ile anlatır (Simmel, 1908). Simmel'e göre kapalılık veya açıklık sosyal alanı tanımlayan en temel karakteristik göstergedir. Yabancı adlı makalesine göre (1908) "Sirius gezegenindekiler bize yabancı olamazlar, çünkü onlara dair hiçbir bilgimiz yoktur. Siriuslular bizim için yokturlar uzak ve yakın olmanın ötesindedirler. Yabancı ise paradoksal bir şekilde bizim tanıdığımız birisidir: Toplumun dıştaki ögesidir. Kapı ağzındadır. Gelen ve gitmeyendir. Bir açıdan da yabancı, dış mekânın başladığı yerdir, bu nedenle iç mekânı var eden en asli ögedir. Bütün bunların yanında fiziksel olarak yakınımıza gelse de zihinsel anlamda dışarıda, kenarda kalandır, ayıklanandır."

Simmel'e göre yabancı karşımıza türlü şekillerde ve tiplerde çıkar. Ekonominin kadim tarihinde

"yabancı" devreye tüccar olarak girer. Kapalı ekonomilerde, cemaatler arasında mal değiş tokuşunu sağlayan ve aracı olanlar yabancılar yani gezgin tüccarlardır. Kimi zaman ise "yabancı" karşımıza yargıç olarak çıkar, örneğin eski İtalyan şehirlerinde görülen davalara başka şehirden yargıç istenirdi, başka şehirden olan yargıçların çıkar ilişkilerinden azade ve daha nesnel olacakları beklentisi vardı. Simmel'in analizine göre yabancıların bu dışarıklı konumu eğer belirli bir yere yerleşirse daha da belirginleşir. O yere dâhil olmaya çalıştıkça içerideki-dışarıdaki arasındaki, aralarındaki farkların farkındalığı artar. Simmel elbette bu yaklaşımı 19. yüzyıl modern toplumunun, şehirlerin ulusal ekonominin ve sınırların oluşum sürecine bakarak oluşturuyor. Bu bağlamda "yabancıların hiçbir zaman birey olarak algılanmadığını belirli bir grup ya da kategori olarak görüldüğünü ifade ediyor. Örneğin Ortaçağda Frankfurt'ta Yahudilere konan vergi önceden belirlenmekte iken Hıristiyan yurttaşların ödedikleri vergi verili bir zaman diliminde servetlerine oranlanarak belirleniyordu. Bu durum yabancı olanın özel ve tümel bir varlık olarak algılandığına "bizden" olanın ise tekil ve özel sayıldığına ilişkin güzel bir örnek oluşturur. Örneğin "turist", "yoksul", göçmen gibi kategoriler de benzer şekilde tümel kalıplar içinde sabitlenen tiplerdir. Yani aslında yabancı zihinsel bir kategoridir; modern veya postmodern koşullar altında zihnimizde dönüşerek var olur. Simmel'in yabancı kavramı hakkında kısa ama çarpıcı yorumlar yapan Ulus Baker'e göre Simmel bu konuda bize çok şeyler anlatan ve hatırlatan bir formül üretmişti, mesela "yabancılaşma sürecinin ürünü olarak yabancı... Bir düşmanlığın nesnesi olarak yabancı... Korkular kişi olarak yabancı" (Baker 2001). Böylelikle yabancıların da tipleri olduğu görülmektedir. Baker'in yukarıdaki analizini takip edersek "toplumsal tipler geneldir, ama bu durum onların 'tip' olma karakterini ortadan kaldırmaz; günümüzde herkes bir şeye yabancıdır; birilerince yabancı olarak görülür.

O zaman yabancılığın ana formülünü sosyolojik olarak üretmezsiniz sosyoloji yapamazsınız, yabancıyı da anlayamazsınız"(Baker, 2001). Dolayısıyla mekânsal algıların dönüştüğü ve insan hareketliliğinin farklı gerçeklikler ürettiği günümüzde, özellikle de göç çalışmaları yazınında Simmel'in kullandığı anlamıyla "yabancı", göçmenlerin toplumsal konumu açısından açıklayıcı bir kavramsal araç olarak kullanılmaktadır.

Alanya'daki saha araştırmasından edindiğimiz ve kategorize etmeye çalıştığımız yerleşik yabancı algısına Simmel'in gözünden baktığımızda neler bulabiliriz? İlk etapta Simmel'in yabancı kavramından yola çıkarak yerleşik yabancı olarak adlandırılan kişilerin Alanya'ya ve Alanyalılara yabancı olmadığını söyleyebiliriz, çünkü Alanya ve Almanya arasındaki göç ve turizm hattı geçmişe uzanmaktadır. Bu bağlamda görüşmecilerimizin Gastarbeiter teriminin kullanması iki ülke arasındaki göç tarihine popüler bir göndermedir. Bunun da ötesinde hem Alanya'da hem de dünyada emekli göçünün turizm geçmişi ile olan bağlantısını düşününce yabancı denince hemen akla gelen turist ve müşteri tipidir. Alanya örneğinde de gördüğümüz gibi "yabancı" bu imgenin içini doldurduğu ölçüde bir sorun yoktur. Yani yerleşik yabancı bir turist gibi davranıp para harcadığı ve hizmet beklediği ve ülkesine geri gittiği sürece sorun yoktur. Fakat "yerleşik yabancı" bu tipolojinin dışına taşmaktadır, çünkü gidici değildir mülk sahibidir, kalıcıdır. Simmel'in de altını çizdiği gibi "yabancıların bu dışarıklı konumu belirli bir yere yerleştiği için daha da belirginleşmiştir. O yere dâhil olmaya çalıştıkça içerideki-dışarıdaki arasındaki, aralarındaki "farkların farkındalığı" artar. Rahatsızlıklar da bu noktalardan doğmaktadır. Örneğin Alanya'da "yabancıdan" elde edilen gelir artmıştır, ama aslan payı emlak ve inşaat sektörüne akmaktadır: bu bakımdan küçük esnaf ya da işletmeciler alışık oldukları eski turizm gelirinden ve bölgeye akan ekonomik faydadan mahrum kalmışlardır.

Semt pazarına giden, pazarlık eden, sokakta Noel kutlaması yapan, belediyeye gidip şikâyet dilekçesi veren, devlet hastanesinde tedavi gören, köy mezarlığına defnedilen yerleşik yabancı alışık olunan turist ya da müşteri olarak “yabancı” imgesine ters düşmektedir. Bu nedenle tepkiyle karşılanmaktadır. Ayrıca emekli göçü yerel ekonominin dinamiklerini beslediği için Güneydoğu ve çevre coğrafyalardan iç göçü de tetiklemektedir.

Genel bir kategori olarak yabancı Batılı, efendi (alt sınıftan gelse de) güçlü, zengin kimse olarak tasavvur edilmektedir. Bu yönüyle yabancı modernite ve medeniyet temsilcisidir. Bir bakıma belki de Türk kültürünü Batı kültürü ile kurduğu aşk-nefret ilişkisi ve “savunmacı modernleşme” süreci yüzünden emekli göçü örneğinde entegrasyon klasik göç terminolojisinin tersine bir anlam kazanmıştır. Yani Alanyalıların yerleşik yabancılara entegre olmasından söz edilebilmektedir. Bu durum da zaman içinde rahatsızlık yaratacak konulardan birine dönüşme potansiyeline sahiptir.

Biz bu mikro araştırmada ulusal düzlemde siyasallaşan emekli göçü fenomenine yerel perspektiften yaklaşım, yapılan mülakatlar sonucu ortaya yabancı algısı ve imgelerinden parçalar sunmaya çalıştık. Yabancı algısının bakıldığı yere göre değişen dinamik ve çok boyutlu bir algı olduğunu gördük. Konunun siyaset bilimcilerine ve göç sosyologlarına ilham verecek tarafları olduğu ve daha derinlikli analizlere ihtiyaç olduğu ortadadır, tartışmaya açıktır. Kısaca şu öneriyle bitirelim: Emekli göçünün Türkiye’deki yansımalarına çok boyutlu bakabilen, turizmin şekil değiştirmesi, tarım arazilerinin statüsünün değişmesi, küreselleşen inşaat-emlak sektörünün basıncı altında kalan hukuksuzluk ve usulsüz inşaat gibi konuları denetleyen idari düzenlemelerin bir an önce gerçekleşmesi elzem görünmektedir. Bu düzenlemeler yapılırken mikro ve makro ölçekte rasyonel gelişim planı ve vizyonu geliştirilmezse, bu planlar yapılırken yerel ölçekteki atmosferin,

halkın, yöre sakinlerinin, yerel belediyelerin ve yerleşik yabancıların sesine kulak verilmezse, yukarıdan dayatılacak kural ve kısıtlamalar uzun vadede anlamlı olmayacaktır.

Alanya’daki yerel basından daha güncel ve düşündürücü bir yorum ile bitirelim:

“Bir de sayıları azalan yerleşik Almanlarımız var; başbakanın her fırsatta ortak yaşam projesi için örnek verdiği; belediye başkanının “yeni Alanyalılar” diye nitelediği... Basına yansıtılışıyla Almanlarla Alanyalılar etkileşim içinde zannediliyor. Nasıl Thilo Sarrazin Almanya’daki Türkleri sisteme entegre olmamakla suçladıysa, Şansölye Merkel “Ülkede birbirinden kopuk paralel topluluklar istemiyoruz” dediyse, Alanya’daki Almanlarımız da aynen böyle yaşıyorlar... Alanyalıya fazlaca dokunmadan; kendi cemaatleri içinde... Alman’ın evini satıp gidişinin bir nedeni Alanya’daki vahşi değişim... Muz bahçeleri içindeki, ilerde asla önüne inşaat izni verilmez diye aldığı evinin önüne tatil dönüşü dikilen apartman, düş kırıklığı olmalı... Gittikçe pahalılaştan yaşamı Türk insanı fark etmese de(!) Alman gayet iyi algılıyor. Yıllar önce Mark ile satın aldığı mülkünün kazandığı değeri çocuklarına aktarma kaygısı da geri dönüşünde rol oynuyor. En büyük etkenlerden birisinin, gittikçe yaşlanan Alman’ın, yaşamının son yıllarını daha güvenli bir sağlık sistemi sunan kendi ülkesinde geçirmek olduğu söyleniyor... Sonuçta, sayısal olarak kaybetmediğimiz söylene de, nitelik olarak kaybedilen Almanın yeri doldurulacak gibi görünmüyor.”(Açıkalin, 2010)

Notlar

1. “Cartographic Anxiety” terimi ilk defa Sankaran Krishna tarafından Hint ulusçuluğu bağlamında kullanılmıştır. Bkz. Sankaran Krishna “Cartographic Anxiety”, Political Geography: A Reader, ed. J. Agnew, Londra: Arnold, 1997, s.81- 92.
2. Bu tartışmanın sürdüğü dönemde Alanya

Ticaret ve Sanayi Odası (ALTSO)'nun 2008 verilerine göre 17,850 yabancı uyruklu şahıs mülk sahibidir. Alanya, Türkiye'deki yabancıların mülk ediniminde %24.4 oran sahibidir. Ayrıca Bkz. Fatih Yılmaz, & Ahmet Yeşil, Property prices fall with cancellation of law on property sales to foreigner, Today's Zaman, 01 May 2008.

3. <http://www.internethaber.com/turkiyenin-iscal-haritasi-31313h.htm>, eklenme tarihi 10.07.2006, güncellenme tarihi 25.19.2015, erişim tarihi 28.07.2018

4. Yabancıların taşınmaz edinimi ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. Bayındırlık ve İskan bakanlığı tapu ve Kadastro Müdürlüğü Yabancı İşleri dairesi Başkanlığı tarafından yayınlanan Genelgeler www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/diger/GENELGELER/867.doc

5. 2006 yılı Temmuz ayında Maliye Bakanı Unakıtan, İspanya modelinin Türkiye'de de uygulamaya konulması konusunda bürokratlardan bir çalışma yapmalarını istemişti. Bu arada Unakıtan, yürürlüğünün durdurulması ve iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne götürülen yabancılara mülk satışını yeniden düzenleyen 5444 sayılı Tapu Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun için mahkemede savunma yapmıştı. (<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/4882620.asp?m=1>)

6. 2008 yılında Maliye bakanı Unakıtan'ın konu ile ilgili basın demeci için Bkz. 9 Mayıs 2008 tarihli haber: <http://www.haber7.com/guncel/haber/318095-unakitan-yabanciya-satisi-savundu> erişim tarihi 27.07.2018

7. Örneğin bu teorilere göre "Yunanlılar Trakya'yı, İsraililer GAP bölgesini satın almışlardır." Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki sulak arazilerin çoğunluğunun yabancıların eline geçtiği iddia edilmektedir. İsraililerin kimliklerini gizleyerek Güneydoğu Anadolu'da toprak aldığı öne sürülmektedir. Hatta daha ileri gidilerek "GAP, ikinci bir Filistin olabilir" denmektedir. 2008 yılında savunulan bu yaklaşıma göre eskiden beri tartışma konusu olan Hatay'ı ise "Suriyeliler satın almaktadır". Oysa Suriye tebaası üzerinde gözükten tapu kayıtları, 1939'da Hatay'ın anavatana katılmasından önceki kayıtlardır ve "Milli Emlak" tarafından dondurulmuştur. Türk vatandaşlarına ait olup da Suriye tarafında kalmış taşınmazların durumu da aynıdır.

8. Yukarıda yer alan veriler 2008 yılında Haziran-Ağustos ayında Alanya'nın merkezinde ve beldelerinde yapılan alan araştırmasında elde edilen veriler ve yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerdir. O dönemin konjonktürünü yansıtır. Çalışmanın günümüzde yeniden güncellenmesi ve tepkilerin ne kadar süreklilik gösterdiğinin yeniden ölçülmesi gerekir.

9. Alanya Ticaret Odası Temsilcileri ile yapılan görüşme (08.04.2007)

10. Alanya Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi ile görüşme (03.07.2007)

11. Alanya esnafı ile görüşme (05.07.2007)

12. Alanyalı bir ev hanımı ile görüşme (10.07.2007)

13. Alanya Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi ile görüşme (03.07.2007)

Kaynakça

Açıklalın, F.(2010). *Alanya, Almanı'nı Kaybederken*. Erişim Adresi: <http://www.turizmguzel.com/haber/feyzi-acikalın-yazdı-alanya-alman'inikaybederken-h4062.html>

Balkır, C., Kırkulak, B. (2007). *Turkey as a New Destination for Retirement Migration*. Conference on International Migration, Multi-local Livelihoods and Human Security: Perspectives from Europe, Asia and Africa, Institute of Social Studies, Netherlands, 30-31.08.2007. Erişim Adresi: http://www.iss.nl/content/download/8322/81198/file/Panel%201_%20Kırkulak%20and%20Balkır.pdf

Castles S. ve Miller, M.J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (4. baskı). Basingstoke: Palgrave MacMillan

Chisik R., Önder H. & Qirjo D. (2016). *World Bank Group. Policy Research Working Paper*. Erişim adresi: <http://documents.worldbank.org/curated/en/222481467307368077/pdf/WPS7740.pdf>

Durgun, S. (2011). *Memalik-i Şahane'den Vatan'a*. İstanbul: İletişim.

Erder, S. (2006). *Refah Toplumunda Getto*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Faist, T. (2006). *The Migration-Security Nexus: International Migration and Security Before and After 9/11*. içinde Bodemann Y.M., Yurdakul G. (Ed.) *Migration, Citizenship, Ethnos* (103-119). Palgrave Macmillan: New York.

Girgin, A. T. Ve Kuru T. (2017). *Geriatric Depression: A research on resident foreigners living in Alanya*. *Acta Med. Alanya*, 1(3), 32-37.

Görer, T., Erdoğanaras, F., Güzey, Ö & Yüksel, Ü. (2006) *Effects of Second Home Development by Foreign Retirement Migration in Turkey*.

(Konferans tebliği) Erişim linki: IsoCaRP Congress. Erişim linki: www.isocarp.net/Data/case-studies

Gustafson, P. (2002) *Tourism and Seasonal Retirement Migration*. *Annals of Tourism Research*, 29 (4), 899-918.

Hines, M. A. (2001). *Investing in International Estate, Westport, Connecticut*. London: Quorum Books.

İçduygu A. & Kirişçi, K. (2009). *Land Of Diverse Migrations*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Lazaridis, G. & Wickens, E. (1999). *Us and the others: Ethnic Minorities in Greece*. *Annals of Tourism Research*. 26(3), 632-655.

Simmel, G. (1908). *Soziologie: Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*. Berlin: Duncker & Humblot (1. baskı). *Der raum und räumlichen Ordnungen der Gesellschaft: Exkurs über den Fremden*. For English: See. Kurt Wolff (Trans.) *The sociology of Georg Simmel*. New York: Free Press, 402-408.

Südaş, İ. (2005). *Yabancıların Türkiye'de Mülk Edinimi: Coğrafi Bir Yaklaşım*. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14 (1-2), 45-55.

Unat, Abadan N. (2002). *Bitmeyen göç, konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Unutulmaz, K.O. (2008) *The New Multiculturalism in Turkey*. 10th Annual Kokkalis Graduate Student Workshop, Harvard Üniversitesi.

Warnes, A. M. (1993). *The development of Retirement Migration in Great Britain*. *Espace Populations. Societies*, (3), 451-464.

Williams A. M. & Hall, C. M. (2000). *Tourism and Migration: New relationships between Production and Consumption*. *Tourism Geographies*, 2(1), 5-2.

Winkler, H. (2015). *Age Old Debate: Why do Elderly People Oppose Immigration?* *People Move*, 07/24/ 2015, World Bank Blog. Erişim Adresi: <http://blogs.worldbank.org/peoplemove/age-old-debate-why-do-elderly-people-oppose-immigration>